

2009 metų
gegužės 21 d.
Nr. 19 (697)

Kaina - 2,27 Lt
www.zpasaulis.lt

Devyniolikieji leidimo metai

žalioji PASAULIS

SAVAITRAŠTIS
NEPAMIRŠTANTIEMS
ATEITIES

The green world • Die grüne Welt • Le monde vert • El mundo verde

ISSN 1392-209

Augusto UKTVERIO nuotr.

Su pirmaisiais žingsniais pradėjus...

Vytautas
LEŠČINSKAS

Darželinukai mokosi
rūšiuoti atliekas

Kadangi Vilniaus miesto vaikų lopšelis darželis „Pelėda“ surinko net apie 40 kg galvaninių elementų ir laimėjo pirmąją vietą tarp Vilniaus miesto lopšelių-darželių, jo auklėtiniams buvo skirtas nemokamas spektaklis „Svečiuose pas Klaipėdikių šeimyną“.

Taigi 2009 m. gegužės 13 d. įvyko linksmas darželinukų susitikimas su Klaipėdos lėlių teatro aktorais.

Nuketė į 8 p.

2009 04 30 Marijampolės savivaldybėje surengtame seminare aptartas Europos Sąjungos LIFE+ programos projektas „Amalvo ir Žuvinto pelkių išsaugojimas“, kuriuo atkuriamas šių pelkių hidrologinis režimas.

Sovietmečiu buvo nusiausinta pusketvirto šimto hektarų aukštapelkės, o ją supantys žemapelkynai paversti pievomis ir ariamais laukais

Marijampolės savivaldybės administracijos direktorius Valdas Tumelis pasveikino projekto dalyvius, išreikšdamas viltį, kad bus patenkintos visos pusės. Suvokiant ir melioracijos, ir ūkininkavimo, ir gamtos saugos problemas. Išsaugant natūralųjį gamtos balansą.

Suteikiant kvėpavimą rezervatui...

Augustas
UKTVERIS

Valdas Tumelis netrukus jau kvietė projekto dalyvius imti į rankas rašiklius bei antspaudus ir pasirašyti atitinkamus dokumentus, nutiesiančius kelius bendrai veiklai.

Tačiau minėtą projektą pasirašė jį įgyvendinančios viešosios įmonės „Gamtos paveldo fondas“ ir partnerių – Marijampolės savivaldybės, Marijampolės miškų urėdijos ir Žuvinto biosferos rezervato direkcijos atstovai.

Nuketė į 10 p.

Birutė SŪDŽIENĖ (Vilnius):
Išleistuvių laužo kaitroje...

Atsiverskite 2 p.

Nika PUTEIKIENĖ (Klaipėda):
Ruoniukai jau turi vardus...

Apie tai skaitykite 3 p.

Jūratė MARKŪNIENĖ (Šiauliai):
Jonvabalio įkurtuvės

Atsiverskite 4 p.

Kūriniai konkursui „Gamtos
pasaka - 2009“

Tai skaitykite 6 p.

Kaip atsirado KARDAŽOLĖ?

Henrikas GUDAVIČIUS

Tradiciniai gėlių darželių augalai pasakoja mums įdomiausias istorijas, bet ir naujieji žolynai atkeliauja ne tuščiomis.

Dygliuotąją kardazolę, gal prieš 30 metų patekusią į Lietuvą iš Pietų Europos, botanikai dabar vadina regresuojančiu adventyvu. (Adventyvas – iš kitų kraštų atsitiktinai atgabentas augalas.) Šitoks kardazolės apibrėžimas rodo, kad mūsų krašte ši keistenybė darosi retesnė, kažkas čia jai nepatinka.

Nuketė į 2 p.

Erkės

Realybė ir psichozė

Jau nebe pirmi metai, kai erkės virto vos ne baisiausiais padarais, tik ir tykančiais mūsų kraujo, tik ir laukiančiais, kada bus galima užkrėsti baisiomis ligomis. Kur realybė, kur psichozė? Kokia padėtis kitose šalyse? Pavyzdžiui, kaip jaučiasi mūsų kaimynai lenkai?

Apie tai rašoma įtakingame Lenkijos žurnale „Polityka“ (2009 m., nr.13).

Nuketė į 3 p.

Suoš Lietuvos studentų parkas

Redas
RUTKAUSKAS
Informacinio centro vadovas

VĮ Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos administruojamame miškų masyve vyrauja lygumos. Jose, nesant natūralių vandens telkinių, neišsiskiriant įdomesniam kraštovaizdžiui, nėra galimybių įsisavinant ES paramą pastoti rekreacinių infrastruktūros objektų.

Nežiūrint į tai, pavažinėję po šio krašto miškus galime pamatyti daug šiam kraštovaizdžiui pritaikytų poilsinių ir atokvėpių vietų. Šias vietas savo lėšomis įrengia miškų urėdija.

Kazlų Rūdos miškus yra pamėgę kauliečiai, lankosi marijampoliečiai ir kiti svečiai. Uogų ir grybų sezono metu poilsiautojų būna pilni miškai.

Nuketė į 5 p.

O pelkės atkūrimo darbus numatoma baigti iki 2012 metų. Jau prasidėjo Amalvo pelkės atkūrimo darbai. Tvarkoma "Natura 2000" teritorija, kuri yra svarbi gamtinių buveinių ir paukščių rūšių išsaugojimui.

Šis projektas, be abejo, itin aktualus Žuvintos biosferos rezervatui. Neatsitiktinai Arūnas Pranaitis, Žuvinto biosferos rezervato direktorius, aptarė Žuvinto ir Amalvos pelkynų dabartį ir išsaugojimo perspektyvas.

"Turime įsipareigojimą Europos Sąjungai – išsaugoti esamas gamtines vertybes. O jos yra ne vien Žuvinto ežero teritorijoje,

Suteikiant kvėpavimą rezervatui...

Augustas UKTVERIS

Atkelta iš 1 p.

ornitologinis draustinis. Dabar visa tai apjungia Žuvinto biosferos rezervatas.

Žuvinto gamtinis kompleksas, kuris, galima sakyti, atitinka Žuvinto gamtinį rezervatą (5980 ha), numatyta keisti hidrologinį režimą Žuvinto aukštapelkėje, panaikinant sovietmečiu iškastus melioracinius griovius, reguliuojant vandens lygi juose.

Žuvinto biosferos rezervato

inžinierius-melioratorius, seminare aptarė melioracinių sistemų būklę Amalvo pelkės durpžemiuose.

Dovinės, Amalgėlės, Šlavanotos upelių vagų ilgis melioratorių prižiūrimoje teritorijoje sudaro per 40 km. Dalis teritorijos yra nusausta (melioracijos grioviai, drenažų linijos, kurios dabar neitin veikia) vadovaujantis

Jonas Kazakevičius, Marijampolės savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus vyriausiasis

12,5 cm melioraciniai rinktuvai. Ūkininkai gal ir norėtų, kad melioracijos įrenginiai veiktų geriau, tačiau įsikišimas į gamtą, deja, šiose vietose nėra racionalus. Ūkininkams reikia rodyti realią situaciją, nieko negražinat, kad protingieji suvoktų kas yra įmanoma, o kas – ne. Lėšas, kurios skirtos melioracijai, geriau panaudoti našiose žemėse", – sakė Jonas Kazakevičius.

Argaudas Stoškus, projekto vadovas, aptarė Amalvo ir Žuvinto pelkių išsaugojimo projektą, kartu ieškant racionalaus balanso tarp ekologinių ir ekonominių interesų.

"Reikia atkurti Žuvinto ir Amalvo ežerams tinkamas hidrologines sąlygas. Toks yra esminis projekto (biudžetas – kiek daugiau nei 1,5 mln. eurų, pusė šio biudžeto skiria ES programa LIFE+) tikslas. Ketvirtį projekto reikalingos sumos skiria Aplinkos ministerija. Likusią sumą – projekto partneriai: viešoji įmonė „Gamtos paveldo fondas", jos partneriai – Marijampolės savivaldybė, VĮ Marijampolės miškų urėdija, Žuvinto biosferos rezervato direktoriaus."

Argaudas Stoškus demonstravo XX a. pradžios žemėlapi, kuriame pelkynai dar vyravo, ty, nebuvo sausinti.

Sovietmečiu didžioji dalis Amalvo pelkės buvo perkirsta kanalais. Numelioruoti ir šiauriniai Žuvinto pakraščiai, žemėlapis. Buvo įrengti ir šliuzai-regulatoriai. Nausausintos žemės buvo naudojamos pievoms ir ganykloms. Tai ženkliai keitė buvusią ekosistemą.

1992-ais buvo įsteigtas Amalvos botaninis-zoologinis draustinis. O 2002-ais įsteigtas Žuvinto biosferos rezervatas. Buvo išskirtos ekosistemų atkūrimo zonos, kuriose nevykdyti nauji melioracijos projektai. Čia esančiose agrarinėse teritorijose siekta išsaugoti pievas ir ganyklas.

Argaudas Stoškus priminė, jog mineralizuojantis Amalvo pelkynams kasmet į atmosferą išskiriama tiek CO₂, kiek sudarytų per metus apšildant mazu 10 tūkst. gyventojų turintį miestą. Neminint jau to, jog netenkame durpžemio, kad suskaidytas jis išplaunamas į tokį vandens telkinį, kaip Amalvo ežeras.

Taipogi priminė: sudėtingos durpžemiuose ir ūkininkavimo sąlygos, nes melioracijos įrenginius eksploatuoti, išlaikyti jų techninę būklę yra keblu.

Miškininkai dar paliudytų, jog nesant vandens, užsidegus aukštapelkės durpei, keblumų bus kur kas daugiau...

"Pagrindiniai darbai, kurie laukia projekto vykdytojų:

Augustas UKTVERIS nuotrauka

Projekto vadovas Argaudas STOŠKUS

o ir aplinkinėse pelkėse, aukštapelkėse, kitose gamtinėse teritorijose, kurios siekia ir Marijampolės savivaldybę. Žinoma, tada atsiranda kai kurių problemų ir su ūkininkais, žemių savininkais. (Ypač tada, kai mes siekiame darnos su gamta „Natura 2000" teritorijose, paukščių buveinėse.) Bendradarbiaudami su ūkininkais, be abejo, siekiame abipusės naudos ir sutarimo", – sakė Arūnas Pranaitis.

Žuvinto rezervatas – ištisiniai gamtinių buveinių tipai (čia – jau įprasti paukščiai: didysis baublys, rindrinė lingė, švygžda, margieji ir baltugariai geniai...). Griežlė ir mieldinė nendrinukė yra nykstančios rūšys. Didelė dalis Amalvo pelkių taipogi atitinka svarbius „Natura 2000" buveinių tipų bruožus.

Žuvinto gamtinis rezervatas buvo pati pirmoji saugoma teritorija Lietuvoje. Amalvo pelkė – buvęs botaninis-zoologinis draustinis. Netoliese – Žalčio

tvarkymo plane numatyta, jog Amalvo aukštapelkė su degradavusiais pelkiniais miškeliais turėtų būti atkurta. Labai svarbu rekonstruojant Amalvo pelkę pašalinti nuo apsauginių pylimų sumedėjusią augaliją. Dabar durpė Amalve greitai dūlėja, teršia ir Amalvo ežerą. Tad parengtas Amalvo pelkės tvarkymo detalusis planas apibrėžia visus veiksmus, siekiant išsaugoti minėtąją pelkę.

Žuvinto pelkė, kuri yra paveikta melioracijos, bus patvenkta apie 5 km senų melioracijos kanalų. Žuvinto ežero šliuzo regulatorius leis natūraliai svyruoti ežero lygini ir užtikrins sąlygas žuvų migracijai.

Žuvinto biosferos rezervato direktorius Arūnas Pranaitis neabejoja, kad, įgyvendinus projekte numatytus darbus, Amalvo pelkė vėl džiugins atkurtais spanguolynais, tetervinų tuoktavičėmis, o pievose girdėsime švygžų ir griežlių balsus.

1963-1983 metais parengtaisiais projektais. Sausinta čia ir tarpukariu. O 1951-ais buvo pradėta tyrinėti kaip aprūpinti Marijampolės vandeniu iš Dovinės upės baseino. Vėliau to atsisakyta. Nuo 1957 m. pradėta Amalvo ežero pelkynų pakraščių sausinimo, upių reguliavimo kai kurie projektiniai darbai. Atsirado Amalvo žiemos polderis (techninis projektas pradėtas 1970 m., kultūrtechniniai darbai vykdyti iki 1983 m.), nausausinta Amalvo pelkė dešiniajame Dovinės upės krante. Tada konstatuota, jog čia žemės yra pakankamai našios.

"Mano siūlymas būtų toks: būtina polderio siurblinės ir polderio rekonstrukcija. Amalvo žiemos polderį reikia pertvarkyti į vasaros polderį, sumažinant durpingo sluoksnio irimą, šio sluoksnio sausėjimą. Pirmasis dalykas – polderių pylimų rekonstrukcija. Kanalų būklė gana gera, juose net būtų galima rengti kokia varžybas irkluotojams.

Valstybei priklausantys melioracijos įrenginiai yra melioracijos grioviai ir didesni kaip

Suarus šlapžemę tik kenkiama...

Amalvos aukštapelkėje.